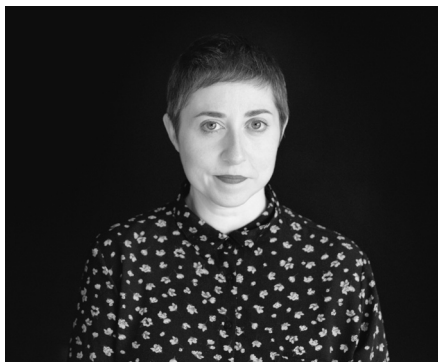

DE WONDEREN

ELENA MEDEL (1985, Córdoba) is de auteur van de dichtbundels *Mi primer bikini*, *Tara* en *Chatterton*, in 2015 opnieuw gebundeld in *Un día negro en una casa de mentira*. Ze is oprichter van poëzie-uitgeverij La Bella Varsovia. Voor zowel deze dichtbundels als haar debuutroman, *De wonderen*, ontving ze diverse literaire prijzen.

ELENA MEDEL

DE WONDEREN

roman

Vertaald uit het Spaans door Heleen Oomen

MERIDIAAN
UITGEVERS

2022

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het
Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk maart 2022

© Elena Medel Navarro, 2020

© 2022 Nederlandse vertaling Heleen Oomen

Oorspronkelijke titel *Las maravillas*

Oorspronkelijke uitgave Anagrama Editorial

Deze uitgave kwam mede tot stand door bemiddeling van Pontas
Literary & Film Agency te Barcelona

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagfoto © Album / Universal Images Group /

Underwood Archives / UIG

Auteursfoto © Laura C. Vela

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93169 49 4

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 @MeridiaanBoeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

Clearly money has something to do with life

– Philip Larkin

DE DAG

Madrid, 2018

Ze doorzoekt haar zakken zonder iets te vinden. Haar broekzakken leeg, ook haar jaszakken: niet eens een klam, verfrommeld papieren zakdoekje. In haar portemonnee heeft ze nog net een euro en een muntje van twintig cent. Alicia zal wel geen geld nodig hebben totdat ze wordt afgelost, maar dat gevoel bijna zonder te zitten vindt ze onprettig. Ik werk op het station, in een van die winkeltjes met snoep en broodjes, dat ene vlak bij de toiletten: zo stelt ze zich meestal voor. Op Atocha zou ze bij alle geldautomaten een toeslag moeten betalen, dus stapt ze een metrohalte eerder uit om bij een filiaal van haar bank twintig euro te pinnen, die haar enige gemoedsrust geven. Met dat ene briefje op zak kijkt Alicia naar de bijna verlaten rotonde, de schaarse auto's en de schaarse voetgangers. Nog maar een paar minuten voordat de hemel lichter kleurt. Als ze kan kiezen neemt Alicia altijd de late dienst: ze hoeft dan geen wekker te zetten, kan haar middag en avond in de winkel doorbrengen en daarna meteen naar huis. Die weken, in feite alle weken, klaagt Nando; zij verontschuldigt zich omdat het een verzoek is van haar collega: die heeft twee kinderen en de andere dienst komt haar beter uit. Zo houdt ze de eerste uren van de dag vrij en vermijdt ze de avonden in de kroeg met zijn vrienden – als gevolg van routine ook de hare –, de goedkope ta-

pa's, de baby's tussen smoezelige servetjes. Alicia dacht dat het moederschap van de anderen een streep zou zetten door die gewoonte, maar zij gaan weg totdat de kinderen slapen, komen soms weer terug als ze vaststellen dat hun slaap diep genoeg is, en Nando vindt het frustrerend dat ze onder het ritueel uit probeert te komen. Gun me op zijn minst dat, vraagt hij haar. 'Dat' betekent soms haar avonden spenderen in de kroeg, andere keren met hem meereizen naar de wielertocht van het seizoen. Hij fietst, zij rijdt met de andere vrouwen mee in een auto, het woord 'verbintenis' heeft Alicia nog nooit zo treffend in de oren geklonken: tijdens die weekends voelt ze de huid van haar polsen schrijven alsof ze gekneveld zijn. 's Avonds in het hostel – de ontzettend ruwe lakens – bijt Nando op zijn lippen en bedekt hij haar mond zodat het geluid hen niet verraad, en als ze klaar zijn vraagt hij waarom ze deze uitstapjes altijd vermijdt als ze haar zoveel goeddoen.

En dus dag na nacht na dag na nacht na dag: kopieën van elkaar, zonder één enkele ochtend waarop Alicia doet alsof ze ziek is en besluit een wandeling te maken door de stad, zonder één nacht waarin zich in haar hoofd niet de gebruikelijke nachtmerrie afspeelt. Haar bazen – ze heeft er verschillende gehad, altijd mannen, vroeger iets ouder dan zij, nu een paar jaar jonger, hun overhemd in hun broek – hebben er bewondering voor dat ze datzelfde baantje al jaren volhoudt; sommige vragen of voordeelmenu's voor onderweg verkopen op den duur niet gaat vervelen, maar zij antwoordt dat ze zich gelukkig voelt – dat weten ze bijzonder te waarderen: ze vinden het opbeurend dat zij zo vrolijk is, de snoeprepenverkoopster, Patricia heette je toch, was het niet, meisje – en daar genoeg aan heeft. Een van hen vroeg of Alicia geen dromen had:

je moest eens weten, en ze dacht aan de hinkende man, zijn dode lichaam dat om zijn as draait, maar haar baas van dat moment veronderstelde in haar hoofd luxeappartementen in de binnenstad, maanden aan stranden met kraakhelder water.

Ze kiest de vroege of de late dienst zonder iets aan haar routine te veranderen: als ze 's ochtends begint haalt ze Nando elke middag op of wacht ze tot hij aanbelt, en dan zien ze elkaar in de kroeg tussen de huilende kinderen van de anderen; als ze 's middags begint besteedt ze haar tijd op bevredigendere manieren. Soms doet ze 's ochtends wat make-up op – ze weet nooit goed wat ze moet aanzetten, met de jaren hoopt zich vet op rond haar dijen en heupen en nog altijd zijn daar die rattenogen die ze van haar moeder heeft geërfd, die haar moeder van haar vader heeft geërfd, of daarover klaagde oom Chico altijd –, wandelt naar buurten waar Nando zich nooit zou vertonen, doet overdreven geïnteresseerd terwijl ze koffie drinkt in een kroeg waar de kokkin nog niet aanwezig is, voor de toonbank van een slagerij die over een poosje gaat sluiten. Aanvankelijk hield ze zich in als Nando in de stad was, uit angst dat hij haar zou betrappen, maar een keer gebeurde het toch: ze moest iets regelen op het kantoor van de Seguridad Social en een kerel in de wachtkamer wilde haar met alle geweld vertellen waar de roman die hij las over ging. Haar lichaam is voor Alicia steeds meer een bron van schaamte, dus liet ze de kans niet aan zich voorbijgaan.

De bijna verlaten rotonde voor Atocha, de schaarse auto's en de schaarse voetgangers: nog maar een paar minuten voordat de hemel lichter kleurt. Op de Cuesta de Moyano, de luiken van de stalletjes nog dicht, een paar paarse

stippen – ze ziet ze in de verte, de vrouwen – die span-
doeken verzamelen in de buurt van de draaimolen. Op tv
heeft ze iets gehoord over vandaag, maar ze is onmiddel-
lijk weer afgeleid, het stoplicht springt op groen, ze steekt
over naar het station, denkt aan dingen die haar iets meer
interesseren.

María slaapt goed, als een blok. Toen ze met pensioen
ging heeft ze de wekker in een plastic zak gestopt en in de
ruilkast van de vereniging gezet, voor wie hem nodig had.
Ze gebruikte hem al jaren niet meer – net als iedereen had
ze hem vervangen door het alarm op haar telefoon – maar
het leek haar een symbolisch gebaar, iets voor een verhaal
dat een andere vrouw zou meemaken: laat iemand die wel
vroeg op moet er wat aan hebben nu ik er niets meer mee
doe, dacht ze, dan kan het voorwerp deel worden van een
ander verhaal waarin iemand voor dag en dauw de deur
uit gaat. Bijna altijd wordt ze vanzelf wakker, van een
streepje licht dat door de rolluiken dringt, van het gekla-
ter van de douche bij de buurman. Maandenlang hebben
ze deze dag voorbereid. Gisterenavond kreeg María een
appje van een vriendin: ‘Kan niet gloven dat t zover is.’ Op
vergaderingen, op afdelingsbijeenkomsten tempert María
het enthousiasme van de jonge meiden: mijn hele leven,
alle zeventig jaar die ik binnenkort volmaak, heb ik ge-
leefd om vandaag wakker te worden, jullie tegemoet te lo-
pen, samen met jullie door de straten te trekken. Op de
vereniging luistert ze: die wil dat ze meedoet aan de ar-
beidsstaking, die wil dat ze meedoet aan de consumptie-
staking, die wil dat ze meedoet aan de zorgstaking. Laat
iedereen de vorm kiezen die haar het beste uitkomt, want
het draagt allemaal bij en we zijn hier niet om feminis-

mebewijzen uit te delen. Mijn man zal het wel merken als zijn bord eten niet klaarstaat. Nou, Amalia, dan maak je een bakje soep voor hem en kan hij dat zelf opwarmen. Zelfs dat lukt niet? Volgende week magnetroncursus, gebruikersniveau. Ik ga wel werken, want ik kan de dag loon niet missen, maar ik sluit me 's middags bij jullie aan voor Atocha. En voor jezelf zorgen, draagt dat ook bij? Ik ben van plan om van tevoren in bad te gaan liggen tot ik een rozijn ben. Natuurlijk, vandaag zorgen we voor onszelf en voor alle andere vrouwen.

Gisterenmiddag zijn ze bijeengekomen op de vereniging: sommigen van hen hebben broodjes gemaakt voor degenen die vandaag de straat op zouden gaan om vrouwen te informeren die de supermarkt uit kwamen of besloten toch te gaan werken; anderen waren niet te vinden voor stakersposten, maar zouden in alle vroegte naar het gebouw van de vereniging komen om te praten over de gebeurtenissen in andere steden, in hun eigen stad. Is radio luisteren staken? Is op internet kijken staken? Ze hadden een in aluminiumfolie gewikkeld bakblik uitgepakt en cake uitgedeeld. Ze hadden empanada's gebakken, de meiden hadden hummus en guacamole gemaakt, een van de veteranes had haar lepel in de aardewerken kom gestoken alsof het soep of puree was: zo eet je geen hummus, hadden de meiden gelachen. Dat was haar te hip geweest en ze had aan haar moeder gedacht, die de oorlog nog had meegemaakt en eten nooit op die manier zou verspillen: waar komen jullie nou vandaan, uit de Nijldelta of uit Carabanchel, hier in Carabanchel gaan de kikkererwten gewoon in de stoof. Terwijl ze boterhammen belegden met chorizo en snijworst, ze schuin doormidden sneden en in plasticfolie wikkelden en opborgen in de

koelkast om ze de volgende dag uit te delen, somde María de stakingen en demonstraties op waaraan ze niet had meegedaan: die twee in de jaren zeventig ten tijde van Suárez, die ene van vóór de eerste verkiezingen en die van daarna, die van Nee tegen de NAVO, die van '85 voor de pensioenen, de staking van '88 en die twee in de jaren negentig, die tegen Irak en die van Nee tegen de oorlog, die van 2010, de twee stakingen van 2012 – die ene hier in Spanje tegen Rajoy, en de Europese –, de vrijheidstrein voor abortus. Die voor onderwijs, herinnert een van de meiden zich, een studente inmiddels, aan de demonstraties voor openbaar onderwijs heb je wel meegedaan, en María vertelt dat een journalist haar bij een van die demonstraties vroeg of ze de straat op was gegaan voor haar kleindochter, waarbij hij naar de dochter van een vriendin wees, en dat zij niet wist hoe ze moest reageren en ja zei, voor haar kleindochter en voor alle vriendinnen van haar kleindochter, en dat de meiden van de jongerengroep naar de camera zwaaiden zonder te ontkennen dat het meisje haar eigen vlees en bloed was. Als vanzelfsprekend noemde María de namen en achternamen die deel uitmaakten van haar levensverhaal – Felipe, Boyer, Aznar – maar nooit iets zouden vernemen over een vrouw van achter in de zestig die naar Carabanchel was geëmigreerd vanuit een half afgebouwde wijk in het zuiden; een minister van Zapatero had de vrouwen van de vereniging een prijs toegekend, maar zij had hem niet in ontvangst genomen. De uitreiking was 's ochtends en zij had geen vrij kunnen krijgen.

Nando smeekt haar gun me ten minste dat, Alicia. 'Dat' is geen trouwen meer, daarvoor is Alicia gezwicht omdat

het haar verzekerde van dat treurige flatje in een treurige buurt, en evenmin kinderen krijgen: Nando heeft zich erbij neergelegd – bijna – dat die nooit geboren zullen worden. ‘Dat’ krijgt van haar man soms de vorm van een weekend met de fietsclub, mooie landschappen in middelmatig gezelschap, of een paar dagen langer aan het strand met zijn moeder, met wie Alicia de gezonde sport van het stilzwijgen beoefent. ‘Dat’ neemt soms de vorm aan van een zaterdagavond bij een bevriend koppel thuis, of uit eten in een restaurant in de wijk. Alicia is dit aangegaan – ‘dit’, niet ‘dat’: Nando, samenwonen met Nando, met hem trouwen en haar leven aanpassen aan dat van hem –, dus dat ze heeft geweigerd om kinderen te krijgen verplicht haar tot een dagelijks offer: als je iets wilt, moet je iets bieden, en als je iets weigert, moet je dat compenseren. Alicia is nog op tijd: wat als ze ja zou zeggen, goed dan, en ze geluk had en het snel zou lukken, en ze binnen een jaar een aanschui fledikantje aan het bed zouden monteren om het gehuil van dichtbij te kunnen horen? Hoeveel moeite zou het Alicia kosten om de kilo’s die ze zou aankomen weer kwijt te raken? Zouden haar bazen haar erkentelijk zijn voor al die jaren waarin ze heeft uitgelegd dat de hamburger niet bij de aanbieding inbegrepen zit, of wisselen ze haar in voor een tien jaar jonger meisje dat het evenmin wat uitmaakt om een aalmoes te verdienen? Een paar druppels melk die in haar bh lekken, haar uitgezakte buik. Ze zou een andere strategie moeten bedenken om het ijs te breken, want Alicia neemt nu al genoeg met mannen die te oud of te gestoord zijn als ze niets beters tegenkomt, maar ze is bang dat zelfs die haar moederlichaam niet zouden zien zitten: een moederlichaam is voor geen enkele man een buitenkansje.

Haar moederlichaam, stelt Alicia het zich wel eens voor? Hoe denkt ze dat Nando zal reageren als haar borsten nog meer gaan hangen, de striae zich in haar dijen griffen? Nando zal haar naam niet meer noemen, en als hij het tegen haar heeft – zelfs buitenshuis – zal hij haar ‘mama’ noemen, alsof Alicia een dubbele bevalling heeft doorgeemaakt. Voor die tijd zal Nando de seks al hebben afgezworen uit angst om het briljante brein van zijn nageslacht met één stoot te verpesten – nog een voordeel voor Alicia: haar transformatie van echtgenote tot moeder zal haar beschermen tegen de lust van haar man – en haar kruidenthee cadeau hebben gedaan tegen de misselijkheid van de eerste maanden, en bijtringen en voedingskleding. Zij denkt aan een baby – laten we haar kleine Alicia noemen – die niet echt bestaat, en dus geniet ze van het idee van kleine Alicia, van wat kleine Alicia zal betekenen – zal ze haar rattenogen hebben of de ogen van Nando? –, en ze googelt: positiejurk, top met knoopsluiting, haar tieten in een van die afschrikwekkende bh’s. Misschien, met een beetje geluk, laat Nando zijn oog tijdens haar zwangerschap op een van die meisjes vallen die in het magazijn op de administratie werken – over een paar van hen heeft hij het wel eens, aardig, uiterst bekwaam: hun namen is ze vergeten – en haar een tijdje met rust laten, een paar maanden, de rest van haar leven. Wat zal ze dan met kleine Alicia doen, als kleine Alicia er eenmaal is, als Nando onder de pannen is? Haar eerste ingeving is dat ze haar kan inzetten op haar struintochten door de stad: dat er een man op hen afstapt, zogenaamd om haar te helpen de kinderwagen in te klappen, en dat een aai of een complimentje het gesprek op gang brengt op het metroperron. Hoe oud is uw dochter – kleine Ali-

cia helemaal in het roze, met haar kanten kraagje en twee pareltjes in haar oorlellen vanaf vlak na haar geboorte – en zij zal er enthousiast op ingaan en een verhaal ophangen, ervan profiteren dat kleine Alicia niet weet en niet voelt, niet luistert, in weinig anders geïnteresseerd is dan huilen en drinken en poepen en verschoond worden: kleine Alicia geparkeerd naast een paraplubak in Palomeras of Las Tablas, terwijl haar moeder het doet met een onbekende die haar telefoonnummer vraagt om nog eens af te spreken en nog wekenlang foto's van zijn pik zal sturen aan een wiskundeleraar in Cartagena, van wie het nummer drie of vier dezelfde cijfers heeft als dat van Alicia. Ze houdt haar lachbui niet in, ook al horen de klanten haar. En wat als er bij kleine Alicia een beeld, een geluid van die ontmoetingen blijft hangen? In de dromen van haar dochter voor de rest van haar leven een vrouwenlichaam op een mannenlichaam, een mannenlichaam op een vrouwenlichaam, de structuurverf van een flatje waar nog meubels staan van dertig jaar geleden, iemand die tegen iemand anders zegt nu jij onder, iemand die tegen iemand anders zegt nu jij boven, en plotseling, vlak voor ze wakker wordt, herkent kleine Alicia haar gezicht in het gezicht van de vrouw die naast een lichaam ligt waarover ze niets weet en dat ze minacht, bezweet en voor heel even echt gelukkig.

En kwam je bij de vergaderingen van vroeger veel vrouwen tegen, María? Dat vroeg een van die prepubers in haar onschuld, een spoor van rood vet van haar pols tot aan haar vingertoppen; die handen, al van kleins af aan beschadigd, trokken María's aandacht omdat ze er de voorafspiegeling in zag van iemand die haar handen meer

nodig zou hebben dan haar hoofd. Het verwonderde haar hoe dat meisje, jong als ze was, zich uitdrukte – de dochter van een vriendin, besefte María met een vreemd soort trots –, hoe helder ze haar gedachten onder woorden bracht, het begrip dat ze wist op te brengen voor wie er een andere mening op na hield, en tegelijkertijd gaf die kleine terugval naar haar echte leeftijd haar moed: ongelofelijk dat je van die mannen niks mocht zeggen. Ik ging altijd mee met de mannen van de buurtvereniging, legde María uit. Toen ik een jaar of vijf, zes in Madrid woonde kreeg ik met een van hen verkering. Ik ging met hem mee naar de vergaderingen om onze wijk te verbeteren: er waren toen veel probleemgebieden, meer dan nu, en er werd openlijk gebruikt, bij mij voor de deur, en ze hielden het niet bij tasjes van je schouder rukken maar hadden meer nodig, en de krotten stonden er nog, en verderop de gevangenis. We hadden het gevoel dat er ten zuiden van de rivier niemand bestond: niemand, dat waren wij vrouwen natuurlijk. Ik begon na te denken over wat er op die vergaderingen werd gezegd en noteerde zo nu en dan de naam van een auteur die ze noemden, zij en andere mannen die ik minder goed kende, op de vereniging en in de kroegen waar we wat gingen drinken. Van de ene auteur kwam ik bij de andere, en bij weer een andere, en de conclusies vertelde ik altijd aan die man, mijn partner, Pedro heette hij, en met hem discussieerde ik erover. Bij de volgende vergadering gooide hij ze in de groep: wat een slimme jongen, die kan zo professor worden, allemaal bewonderden ze hem. Ik zei niets, want uit zijn mond klonk alles wat ik had gezegd beter dan uit de mijne. Ik begon af en toe koffie te drinken met een paar vrouwen, met jouw oma, met andere vriendinnen, in de woonkamer van de

een of de ander, bij mij thuis, en dan bespraken we onderwerpen die meer met ons te maken hadden, die hen weinig interesseerden: echtscheiding, abortus, geweld, niet alleen de klappen maar ook de woorden. Jouw moeder begon me boeken aan te raden die op de universiteit aan haar werden onthuld, en ik bleef lezen en merkte dat hoe meer ik zelf nadacht, hoe minder Pedro zich op zijn gemak voelde. Wij, je moeder en ik, praatten: we praatten zoals we de hele tijd praatten, zoals we altijd al hadden gedaan, en we besloten de vereniging toestemming te vragen om een vrouwengroep op te richten. Ze dachten dat we kooktips gingen uitwisselen, kleding die ons niet meer paste: je moeder en een paar van haar studiegenotes slokten zich bij ons aan en ze begonnen last van ons te krijgen. De gemeente gaf ons een ruimte en nam ons die weer af toen we protesteerden tegen de gebrekkige verlichting in het park; met geld van hier en geld van daar huurden we zelf iets. Ik sloofde wat af in die tijd: ik werkte als schoonmaakster in de buurt van Nuevos Ministerios en daarna deed ik mijn best om iets te eten, een broodje in de metro, een snelle hap zonder zelfs maar te gaan zitten, af en toe ging ik er een avond tussenuit om Pedro even te zien, maar ik geloof dat ik me nooit zo gelukkig heb gevoeld als toen. Zelfs nu niet, nu ik niet meer vroeg op hoef en de hele dag op de vereniging ben en zie dat er steeds meer vrouwen zijn die meehelpen. Het was voor het eerst in mijn leven dat ik het gevoel had dat er iemand naar me luisterde en respecteerde wat ik zei. Niet iemand die met me naar bed wilde, niet iemand die afdwaalde en in plaats van mijn stem heel in de verte iets hoorde wat hij niet kon thuisbrengen, maar iemand die me begreep, het met me eens was, geloofde dat het de moeite waard was wat ik zei

om wat ik zei. Op een gegeven moment vond ik dat alles, denken en zeggen wat ik dacht, doen wat ik zei, de vereniging, veel belangrijker dan alle voorstellen waar Pedro mee aankwam. Hij wilde dat we zouden gaan samenwonen en ik besepte dat het niets met liefde te maken had. Ik was niet María, iemand, maar iets, en iets waarvan hij zich de eigenaar voelde: zijn flat, zijn auto, zijn echtgenote. Dit litteken – en ze wijst naar haar kin, een glimmende kras in haar witte huid – heb ik opgelopen toen ik inderhaast een bus uit stapte; ik struikelde, viel, en hij vertrok geen spier. Daarna hebben we het nog een jaar volgehouden. Dus nee, ik ben nooit vrouwen tegengekomen zoals wij, wilde ik zeggen. Hoe bedoel je, María? Arme vrouwen. Zelfs om te protesteren heb je geld nodig.